

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“

COM(2011) 568 final

(2012/C 181/26)

Spravodajca: **Pavel TRANTINA**

Komisia sa 20. septembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“

COM(2011) 568 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. februára 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 134 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Predslov

Dobrovoľníctvo je dôležitý prejav aktívneho občianstva, buduje sociálny kapitál, prispieva k sociálnej súdržnosti a solidarite, zabezpečuje cenný ekonomický prínos pre spoločnosť a umožňuje jednotlivcom uplatniť svoj potenciál. Dobrovoľníctvo „označuje všetky typy dobrovoľníckych činností, ktoré osoba vykonáva z vlastnej vôle, na základe vlastnej voľby a motivácie a bez nároku na finančný zisk“⁽¹⁾. Vzhľadom na súčasnú krízu v Európe, demografické zmeny a súvisiace problémy je dôležité si uvedomiť kľúčovú úlohu, ktorú dobrovoľníctvo zohráva pre jednotlivca ako prostriedok na podporu začlenenia, preberania zodpovednosti, rozvíjania schopností a budovania kontaktov. Dobrovoľníctvo však treba jasne odlišiť od plateného zamestnania a v žiadnom prípade by nemalo slúžiť ako jeho náhrada.

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) bol prvou inštitúciou EÚ, ktorá v roku 2006 navrhla Európsky rok dobrovoľníctva (EYV), podporuje úsilie členov Aliancie pre Európsky rok dobrovoľníctva 2011 a v jeho úsilí ho nasledujú ďalší. Dosiahnutie tohto cieľa v roku 2011 poskytlo príležitosť na zvýšenie povedomia o prínose dobrovoľníckeho sektora a pomohlo dobrovoľníckym organizáciám stať sa účinnejšími aktérmi na miestnej, národnej a európskej úrovni. Európsky rok dobrovoľníckej práce na podporu aktívneho občianstva 2011 tiež priamo prispel k uznaniu úlohy dobrovoľníctva ako prostriedku na riešenie spoločenských problémov a budovanie dôvery.

1. Odporúčania

1.1 EHSV v záujme zabezpečenia efektívneho a udržateľného prostredia pre dobrovoľníctvo odporúča, aby inštitúcie EÚ a členské štáty prijali opatrenia, ktoré zabezpečia, aby vnútroštátne právne predpisy a právo EÚ umožňovali a podporovali dobrovoľníctvo, chránili dobrovoľníkov a odstránili právne prekážky v ich činnosti.

⁽¹⁾ Závery Rady EÚ z 3. októbra 2011 o úlohe dobrovoľníckych činností v sociálnej politike.

1.2 Je však potrebné vyvarovať sa takým predpisom, ktoré obmedzujú alebo znemožňujú dobrovoľníctvo tým, že sú príliš popisné alebo sa vyznačujú nedostatkom pochopenia pre miestne dobrovoľnícke tradície, a dobrovoľnícke organizácie by sa mali priamo podieľať na tvorbe takýchto právnych predpisov. Kým v niektorých krajinách absencia právneho rámca nie je prekážkou, v iných obmedzuje život dobrovoľníkov a poskytovateľov dobrovoľníckych služieb, pričom v ďalších krajinách dobrovoľníci čelia obmedzenému prístupu k dobrovoľníckym aktivitám pre restriktívny právny rámec.

1.3 Európska komisia by mala podporovať vytváranie efektívnej a dobre organizovanej infraštruktúry na dobrovoľnícku činnosť na úrovni EÚ a členských štátov (ako sú zariadenia pre dobrovoľnícke organizácie, nábor, výškolenie, podpora podávania žiadostí o poskytnutie financií) a zlepšiť vybavenie dobrovoľníckych organizácií a dobrovoľníckych centier na poskytovanie informácií a školení, ako aj koordináciu činnosti medzi dobrovoľníkmi a organizáciami.

1.4 Európska únia a členské štáty by mali zabezpečiť dostupné, spoľahlivé a udržateľné podmienky na financovanie dobrovoľníckeho sektora a mali by pomôcť dobrovoľníckym organizáciám prispôsobiť sa novému finančnému prostrediu. EHSV tiež vyzýva Európsku komisiu, aby zvýšila finančnú podporu dobrovoľníctva v rámci programov financovaných zo strany EÚ a štrukturálnych fondov.

1.5 Inštitúcie EÚ a členské štáty by mali umožňovať a podporovať dobrovoľníctvo ako nepeňažný príspevok k spolu-financovaniu. EHSV ďalej vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zabezpečili, že právne predpisy v oblasti DPH nebudú pre dobrovoľnícke organizácie vytvárať žiadnu dodatočnú administratívnu záťaž.

1.6 V záujme zachovania dynamiky do budúcnosti EHSV navrhuje, aby boli vykonané niektoré praktické kroky na zachovanie poslania Európskeho roka dobrovoľníctva po roku 2011 a aby dobrovoľníctvo zostalo súčasťou vnútroštátnych a európskych programov. EHSV žiada Európsku komisiu, aby začala konzultačný proces (napríklad prostredníctvom bielej knihy alebo akýmkoľvek iným účinným spôsobom). Tento proces možno považovať za odkaz Európskeho roka dobrovoľníckej práce, pretože zabezpečí, aby program dobrovoľníctva zostal naďalej v centre pozornosti na úrovni EÚ. Európske tematické roky 2012 a 2013 by sa mali po tejto stránke takisto využiť.

1.7 Zo strany inštitúcií EÚ je potrebný koordinovanejší prístup k politike v oblasti dobrovoľníctva. Mala by byť akceptovaná ako prierezová politická téma, koordinovaná osobitným útvarom v rámci Európskej komisie a posilnená potrebnými politickými štruktúrami v iných inštitúciách EÚ⁽²⁾. Tým sa zabezpečí pokračovanie spolupráce medzi vnútroštátnymi koordináčnymi orgánmi, zodpovedným útvarom v rámci Komisie, skupinou alebo výborom Európskeho parlamentu, jednoznačne zodpovedného útvaru Rady a dobrovoľníckymi organizáciami na všetkých úrovniach.

1.8 Okrem toho by sa mali všetky zainteresované strany naďalej zameriavať na aktívnu podporu dobrovoľníctva medzi všetkými občanmi a podľa vnútroštátnej situácie sa konkrétne sústrediť na mladých ľudí a starších občanov. V budúcnosti je potrebné zvýšiť podporu dobrovoľníctva podporovaného zamestnávateľmi, pričom členské štáty by mali prijať opatrenia na dosiahnutie tohto cieľa (napr. zväziť možné daňové úľavy) a podporiť partnerstvá s dobrovoľníckym sektorom.

2. Všeobecné pripomienky k dobrovoľníctvu

2.1 Je potrebné zaviesť prístup založený na dobrovoľníctve, resp. sústredený na dobrovoľníctvo s cieľom zabezpečiť kvalitu, uznanie, ochranu a prístup bez akejkoľvek formy diskriminácie. Mali by sa uznať a rešpektovať práva, dôstojnosť a zodpovednosť dobrovoľníkov a dobrovoľníci a ich organizácie by o nich mali byť informovaní⁽³⁾.

2.2 Treba venovať osobitnú pozornosť dobrovoľníctvu ako nástroju na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020. Je preto

⁽²⁾ Vo Varšavskej deklarácii o udržateľnosti opatrení v súvislosti s dobrovoľníckou činnosťou a aktívnym občianstvom (DESAVAC) vnútroštátnych koordináčnych orgánov Európskeho roka dobrovoľníctva 2011 z 1. decembra 2011 sa uvádza: „Vyzývame Európsku komisiu – pri rešpektovaní národných, regionálnych a miestnych právomocí a potrieb – aby vytvorila vhodné štruktúry na výmenu a spoluprácu všetkých zainteresovaných strán a občianskej spoločnosti v oblasti dobrovoľníctva mimo Európskeho roka dobrovoľníckej práce na podporu aktívneho občianstva 2011. Treba vytvoriť koordináčne stredisko pre dobrovoľníctvo v rámci Európskej komisie.“

⁽³⁾ EHSV už od roku 2006 podporuje diskusie o vytvorení európskej charty pre dobrovoľnícku činnosť, ktorá stanoví spoločné základné princípy práv a povinností dobrovoľníkov a ich organizácií. Takáto charta by tiež pomohla usmerniť zlepšovanie právneho prostredia pre dobrovoľnícku činnosť.

nevyhnuté, aby sa dobrovoľníctvo stalo súčasťou národných programov reforiem, čím by sa zaistila jeho podpora.

2.3 Koordinácia dobrovoľníckeho sektora s cieľom povzbudiť rozvoj jeho vlastného programu, výmena osvedčených postupov a vytvorenie/konsolidácia dobrovoľníckych platforiem za účasti všetkých relevantných zainteresovaných strán (zamestnávateľia, odbory, ďalšie odvetvové organizácie, vnútroštátne orgány a EÚ) by mali zostať zachované aj po roku 2011. EHSV oceňuje úsilie Aliancie EYV 2011⁽⁴⁾, ktoré vyvrcholilo prijatím stratégie zameranej na dobrovoľníctvo v Európe (*Policy Agenda for Volunteering in Europe – P.A.V.E.*)⁽⁵⁾, ktorá ponúka množstvo inšpiratívnych návrhov na ďalší rozvoj dobrovoľníctva na úrovni EÚ a členských štátov, ako aj pre sociálnych partnerov a mimovládne organizácie.

2.4 V snahe zvýšiť informovanosť o sociálno-ekonomických hodnotách a prínose dobrovoľníckeho sektora EHSV považuje za dôležité zhromažďovať a šíriť vo veľkom informácie o sociálnom a ekonomickom vplyve dobrovoľníctva. Ako prvý krok je potrebné dosiahnuť dohodu a zaviesť využívanie príručky Medzinárodnej organizácie práce o hodnotení dobrovoľníckej práce, čo je spôsob, ako zosúladiť metodiky zberu údajov o dobrovoľníctve v členských štátoch. EHSV však zdôrazňuje aj potrebu zhromažďovania vnútroštátnych údajov nad rámec HDP, ako sú údaje o „sociálnych ukazovateľoch“ ako meradle spoločenského bohatstva.

2.5 Je dôležité reagovať na potreby všetkých dobrovoľníkov, ktorí pôsobia vo formálnych štruktúrach alebo vyvíjajú dobrovoľnícku činnosť samostatne. Inštitúcie EÚ a členské štáty nemôžu a nesmú ignorovať tých, ktorí sú ochotní osobne vykonávať dobrovoľnícku prácu, aby pomohli spoločnosti. Je potrebné poukázať na ich priamu a nepriamu spoluprácu s dobrovoľníckymi organizáciami. Takisto je potrebné venovať sa podrobnejšie mnohým oblastiam dobrovoľníctva (okrem mládeže, športu či sociálnej oblasti).

3. Všeobecné pripomienky EHSV k oznámeniu Komisie

3.1 EHSV víta oznámenie Komisie o politikách EÚ a dobrovoľníctve a súhlasí s definíciami a výzvami, ktoré sa v ňom uvádzajú.

3.2 EHSV je však znepokojený trochu unáhleným zverejením oznámenia, ako aj chýbajúcimi verejnými konzultáciami a hodnotením vplyvu. Do oznámenia sa nezahrnuli mnohé návrhy občianskej spoločnosti, najmä tie, ktoré boli neskôr navrhnuté v P.A.V.E.

⁽⁴⁾ www.eyv2011.eu

⁽⁵⁾ http://www.eyv2011.eu/images/stories/pdf/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf

3.3 Komisia správne uvádza niekoľko prekážok pre dobrovoľnícke činnosti a konštatuje, že „členské štáty dosiahli určitý pokrok v týchto otázkach v roku 2006, keď sa zaviazali spolupracovať pri prekonávaní ťažkostí (...). Treba však vykonať ešte veľa práce.“ Oznámenie by si mohlo klásť oveľa náročnejšie ciele z hľadiska prinášania konkrétnych návrhov na rozvoj v tejto oblasti.

3.4 Je dôležité si uvedomiť, že úlohou Európskej komisie je pôsobiť ako katalyzátor rozvoja politiky v oblasti dobrovoľníctva, aj keď by sa mala zamerať najmä na problematiku cezhraničnej dobrovoľníckej činnosti a mobility dobrovoľníkov v rámci EÚ. Zatiaľ čo zodpovednosť za vypracovanie regulačných rámcov, usmernení pre osvedčené postupy a stratégií nesú členské štáty, úlohou Komisie by mal byť zber údajov, rozšírenie otvorenej metódy koordinácie s cieľom zabezpečiť, aby sa dobrovoľníctvo stalo súčasťou národných programov reforiem, ako aj zaistenie toho, aby mechanizmy financovania EÚ zahŕňali dobrovoľníctvo.

3.5 EHSV víta skutočnosť, že „Komisia prípadne predloží návrhy, ktoré sa budú osobitne zameriavať na dobrovoľnícku činnosť v rámci stratégie zamestnanosti EÚ, boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a v kontexte jej iniciatívy „nové zručnosti pre nové pracovné miesta“. Treba si však uvedomiť nebezpečenstvo premeny dobrovoľníctva na nástroj politických cieľov a rešpektovať a chrániť jeho základné hodnoty.

4. Konkrétne pripomienky k návrhom Komisie

4.1 EHSV víta záväzok Komisie zvýšiť informovanosť občanov EÚ a zainteresovaných strán o rôznych finančných programoch, ktoré môžu byť využívané dobrovoľníkmi a na dobrovoľnícku činnosť. Okrem projektového financovania je potrebné rozšíriť možnosti financovania dobrovoľníctva, napríklad zavedením základného financovania, menších grantov a zmluvných balíčkov. Dobrovoľníctvo ako nepeňažný príspevok k spolufinancovaniu by sa malo povoliť a pokiaľ možno by malo byť povinné.

4.2 Vzhľadom na aktuálny návrh zlúčiť program celoživotného vzdelávania a program Mládež v akcii do jedného programu „Erasmus pre všetkých“ sa EHSV obáva, že sa môže ohroziť neformálne vzdelávanie prostredníctvom účasti na dobrovoľníckej činnosti, a to po obsahovej stránke, ako aj z hľadiska obmedzenia zdrojov. EHSV preto žiada Komisiu, aby zaručila nezávislosť súčasného programu Mládež v akcii a jeho primerané financovanie a pokračovala vo všetkých svojich prospešných programoch, vrátane Európskej dobrovoľníckej služby a mládežníckych iniciatív, a podpore európskych štruktúr v oblasti mládeže.

4.3 EHSV súhlasí s Komisiou v otázke potreby vhodného nadviazania na iniciatívy „podporujúce cezhraničné dobrovoľníctvo v kontexte Európskeho roka občanov 2013“. Nestačí

však spomenúť iba cezhraničné dobrovoľníctvo: zahrnúť by sa mali všetky dobrovoľnícke činnosti. Pôsobnosť európskeho tematického roka 2013 by sa mala predĺžiť do roku aktívneho občianstva, aby mohol slúžiť na tento účel a upútať pozornosť európskych občanov.

4.4 EHSV pozorne sleduje prácu Komisie na návrhu odporúčania Rady o potvrdzovaní neformálneho a informálneho vzdelávania, ktoré zahŕňa rozmer dobrovoľníctva a európsky pas zručností. Na vhodné zaznamenanie vzdelania dosiahnutého prostredníctvom dobrovoľníctva by pas nemal tvoriť rad nových samostatných osvedčení, ale malo by ísť skôr o komplexný dokument so zoznamom všetkých praktických skúseností, školení, sociálnych a odborných zručností získaných prostredníctvom celoživotného vzdelávania, vrátane zručností získaných v rámci dobrovoľníctva, ak to dobrovoľník bude požadovať.

4.5 Komisia v roku 2012 predloží návrhy ďalšieho rozvoja implementácie stratégie EÚ pre mládež a odporúčania o mobilite mladých dobrovoľníkov v rámci EÚ. EHSV je presvedčený, že otvorená metóda koordinácie by sa mohla užitočne rozšíriť na celú oblasť dobrovoľníctva v Európe. Umožní to štruktúrovaným spôsobom udržať významné postavenie dobrovoľníctva v rámci agendy EÚ.

4.6 V prípade športu EHSV víta návrh nového financovania zo strany EÚ zameraného na túto oblasť a zdôrazňuje potrebu podpory dobrovoľníckych aktivít, najmä na miestnej úrovni.

4.7 EHSV sa domnieva, že by sa malo zvýšiť povedomie o rôznych spôsoboch, ako môžu zamestnávateľia podporiť individuálne dobrovoľnícke aktivity zamestnancov a vyjadriť tak svoju sociálnu zodpovednosť. Sociálni partneri by mali mať možnosť vyjadriť sa k rôznym systémom zamestnaneckej dobrovoľníckej činnosti, ktoré by mali byť vždy založené na princípe dobrovoľnej účasti zamestnancov.

4.8 EHSV si je vedomý niektorých iniciatív usilujúcich o propagáciu dobrovoľníctva medzi zamestnancami inštitúcií EÚ a štátnymi úradníkmi v členských štátoch. Na základe pozitívnych skúseností zamestnancov EHSV výbor odporúča, aby sa osobitná pozornosť venovala návrhu „Solidarité“⁽⁶⁾.

4.9 EHSV očakával oveľa dôraznejšiu reakciu Komisie na volanie občianskej spoločnosti po zjednodušení vízových formalít pre dobrovoľníkov pochádzajúcich z tretích krajín. Je potrebné navrhnuť zmeny a doplnenia k smernici Rady 2004/114/ES, ktoré prispievajú k zavedeniu špeciálnej kategórie víz pre dobrovoľníkov, rovnako ako je to v prípade študentov.

(6) <http://www.solidariteproposal.eu/>

4.10 EHSV víta myšlienku vytvorenia Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc (EVHAC) (?), má však pochybnosti o skutočne dobrovoľníckom charaktere tohto zboru. Pred predstavením konečného návrhu EVHAC by sa mali riadne zhodnotiť aktuálne prebiehajúce pilotné projekty. Vzhľadom na to, že Komisia oceňuje prácu mimovládnych organizácií pri rozvojovej spolupráci, EHSV navrhuje ďalšie zvýšenie podpory EÚ pre tieto prevažne dobrovoľnícke iniciatívy s cieľom posilniť ich vplyv.

4.11 Pokiaľ ide o prepojenie medzi dobrovoľníctvom a zdravotníctvom/sociálnou starostlivosťou, EHSV zdôrazňuje, že dobrovoľníctvo by nemalo nahrádzať hlavnú, každodennú prácu platených zamestnancov v oblasti sociálnej starostlivosti. Dobrovoľníci však môžu prispieť pridanou hodnotou k službám poskytovaným profesionálmi.

5. Prehľad činností EHSV v rámci Európskeho roka dobrovoľníctva 2011

5.1 V rámci príprav na Európsky rok dobrovoľníctva a organizovania aktivít s ním súvisiacich EHSV zriadil koordinačnú skupinu pre EYV 2011, ktorej predsedal pán Pavel Trantina (skupina III). Prostredníctvom série verejných diskusií sa EHSV tiež snažil otvoriť diskusiu medzi zamestnávateľmi, odborníkmi a mimovládnyimi organizáciami o podpore dobrovoľníctva na úrovni EÚ. Koordináčna skupina pracovala v úzkej súčinnosti s pracovnou skupinou Komisie pre EYV 2011, Alianciou EYV 2011, so záujmovou skupinou Európskeho parlamentu pre oblasť dobrovoľníctva a s radom ďalších zainteresovaných strán, ktoré sa zúčastnili na podujatiach EHSV.

5.2 Koordináčna skupina pre EYV 2011 zorganizovala počas roka 2011 päť stretnutí, z ktorých **štyri boli spojené s verejnými diskusiami**, každé z nich bolo zamerané na konkrétnu tému týkajúcu sa dobrovoľníctva s cieľom podnietiť dialóg medzi rôznymi zainteresovanými stranami v tejto oblasti. Hlavným partnerom na diskusie bola Aliancia EYV 2011, ktorá zabezpečila rečníkov zo svojich pracovných skupín k jednotlivým témam, a pracovná skupina Komisie pre EYV 2011.

1. Hodnota a uznanie dobrovoľníctva (23. marca)
2. Kvalita a infraštruktúra dobrovoľníctva (23. mája)
3. Právny rámec pre dobrovoľníctvo (27. septembra)
4. Dobrovoľníctvo zamestnancov (9. novembra)

5.3 EHSV sa podieľal na organizovaní rôznych podujatí, a to:

- 2. tematickej konferencie na úrovni EÚ (23. – 24. mája), ktorú usporiadala Európska komisia – EHSV hostil diskusie venované prevažne dobrovoľníctvu zamestnancov,
- 2. konferencie účastníkov dohovoru o dobrovoľníctve a zainteresovaných strán (7. – 8. septembra) – ktorú zorganizovalo Európske fórum mládeže v priestoroch EHSV a Európskeho parlamentu,
- koordinačných stretnutí Aliancie EYV 2011, ktoré sa konali v priestoroch EHSV 17. marca, 19. mája a 29. septembra 2011,
- celoeurópskeho hodnotenia európskych cien dobrovoľníctva zamestnancov (*European Employee Volunteering Awards*) vo februári 2011.

5.4 Skupina III z EHSV usporiadala 30. septembra 2011 v prezidentskom paláci vo Varšave významnú konferenciu o dobrovoľníctve pri príležitosti historicky prvého poľského predsedníctva Rady a Európskeho roka dobrovoľníctva 2011, a to za účasti poľského prezidenta, člena EK zodpovedného za zamestnanosť a sociálne záležitosti a poľského ministra práce a sociálnych vecí, ako aj ďalších významných rečníkov. Hlavnou témou konferencie bola *Európa aktívnych občanov: dobrovoľníctvo*.

5.5 Predseda EHSV, predseda a členovia koordinačnej skupiny pre EYV 2011 vystúpili na viacerých odborných stretnutiach vrátane:

- úvodnej konferencie pri príležitosti EYV 2011 v Budapešti,
- 2. tematickej konferencie na úrovni EÚ o dobrovoľníctve v Bruseli,
- záverečnej konferencie pri príležitosti EYV vo Varšave.

5.6 EHSV pripravuje publikáciu o aktívnom občianstve, v ktorej bude zachytené široké spektrum činností, ktoré členovia EHSV prevzali v odbornej, politickej a dobrovoľníckej sfére.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(?) Podľa článku 214 ZFEÚ.